

SABİNE ADATEPE

Sabine Adatepe 1963 Hamburg doğumlu. Hamburg Üniversitesi'nde Türkoloji, İranistik ve Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun oldu. Bir süre Hamburg'da yabancılara yönelik Almanca ders programlarında çalıştı. 3,5 yıl İstanbul'da kaldıktan sonra 1999 yılında Hamburg'a döndü. Edebiyat çevirmeni, editör ve yazar olarak çalışıyor. Almanca ve Türkçe yazdığı makale, deneme, kitap tanıtım yazıları ve öyküleri derleme kitaplarında, çeşitli dergi ve bloglarda yayımlandı. Hakan Günday, Sema Kaygusuz, Murat Uyurkulak gibi yazarların eserlerini Almancaya çevirdi. 19 Türkiyeli yazarın katıldığı *Gezi Edebiyat Antolojisi*'ni derleyip hazırladı (Almanca, Binooki, 2014). Türk-Alman Literatürk Festivali'nin de danışma kurulu üyesidir.

Ayrıntı: 898
Edebiyat Dizisi: 217

Bahar
Sabine Adatepe

Kitabın Özgün Adı
Kein Frühling für Bahar

Almanca'dan Çeviren
Levent Bakaç

Yayıma Hazırlayan
Faysal Yılmaz

Son Okuma
Yeliz Eke

© ACABUS Verlag, Imprint der Diplomica Verlag GmbH, Hamburg 2013

Türkçe yayım hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafi
Nikola Milijkovic / Vetta / Getty Images

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: İstanbul, Ağustos 2015

Baskı Adedi 2000

ISBN 978-605-314-010-8
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI

Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Sabine Adatepe
Bahar

EDEBİYAT DİZİSİ
SON ÇIKAN KİTAPLAR

HAVAA LANI BALIKLARI
Angelika Overath

DAYICAN NAPOLYON
ÿrec-i P ez skz d

HARMATTAN
Gavin Weston

BİR SON DUYGUSU
Julian Barnes

HEZEYAN
Laura Restrepo

O ASLA GERİ GELMEYECEK
Hans Koppel

YARASALAR
Marcel Beyer

KAYBOLAN
Hans-Ulrich Treichel

BİR K   K İMPARATORLUK
Christian Kracht

HAYAT D ZEYLERİ
Julian Barnes

G ZYAŞININ KİMYASI
Peter Carey
VİS İLE R MİN
Fahreddin Es'ad-i Gorg n 

ANATHEM
Neal Stephenson

BEYAZ D NYA
Andrew McGahan

MUTSUZLUK ZAMANLARINDA
MUTLULUK
Wilhelm Genazino

KIRIK K ŞELİ İLKBAHAR
Mario Benedetti

GECELERİ DAİRELER  ZEREK
Y R R Z
Daniel Alarcon

BİR BUĞDAY TANESİ
Ng g  wa Thiong'o

PARROT İLE OLIVER AMERİKA'DA
Peter Carey

İSTİSNA
Christian Jungersen

KALTENBURG
Marcel Beyer

ORBITOR
Mircea C rt rescu

G VERCİNLER HAVALANIRKEN
Melinda Nadj Abonji

KAYBOLUYORSUN
Christian Jungersen

İ ERDEKİLER
Victor Serge

TİBET ŐEFTALİ TURTASI
Tom Robbins

Sabine Adatepe
Bahar

Hayatın anlamı, kendi hayatına bir anlam vermektir...
Kool Savas

İna Oltaya Geliyor

“Çılgınlıklarımı kimse duymuyorsa suskunluğum sizi niye rahatsız etsin ki!” Çocuğun sözleri bir kulak solucanı gibi beynimi tırmalıyordu. Elbette onu ziyaret etmek zorunda değildim; ama annesinin ricasını da daha fazla geri çeviremezdim. Ne kadar zamandır her gün gelip bekleme odasında oturduğunu, bir şey söylendiğinde diğer danışmanların hiçbiriyle görüşmek istemeden yalnızca hayır anlamında başını sallamakla yetindiğini, yere bakarak büromun kapısına doğru bitkin bir el hareketi yaptığını ve ben onu içeriye çağırana, çağırılmak zorunda kalana kadar orada öylece beklediğini artık biliyorum.

“Hüsniye Hanım, buyurun, oturun lütfen.”

“Teşekkür ederim canım.”

Sonra karşımda renkli eteği ayak bileklerine, lastik ayak-kabılarına kadar sarkmış bir şekilde rahatsız sandalyenin üzerinde oturuyor ve kırmızı, şiş parmaklarıyla el çantasını yoğuruyordu. Bu manzaraya zorlukla dayanabiliyordum.

“Hüsniye Hanım, başka ne yapabileceğimi gerçekten bilmiyorum...” İlk günlerde içini istediği gibi dökmelerini rica ettikten sonra bu cümle standart formülüm haline gelmişti. Hüsniye Hanım anlatmış, içini dökmüş, yakınmış, suçlamış, konuşurken saatlerce ağlamış ve bazen de susmuştu.

Oğlu tutukluymdu, kızı ise ölmüştü; bu durumda ben ne yapabilirdim?

Onu göçmenlere yönelik psikososyal danışma merkezine göndermiştim. Osman, onu karşısına alır almaz beni aradı: “Bu kadın için ne yapabilirim ki?”

Birkaç gün sonraki ikinci yorumu ise şöyleydi: “Bu vaka benim işim değil, hiç kimseyi kabul etmiyor. Sibel ile görüşmesini denedik, mümkün değildi. Seni istiyor. Eğer senin için bir mahsuru yoksa bırak anlatsın. Belki yardımcı olur...”

Telefonun dört kez çalmasının ve kapıya üç kez vurulmasının (“Daha ne kadar sürecek, insanlar burada sırada bekliyor!”) ardından, Hüsniye ağlamaktan şişmiş gözlerine mendilini bastırarak ayağa kalkarken son olarak şöyle diyordu: “Lütfen, onunla konuşmalısın. O bir şey yapmadı. Birisine açılması lazım. Lütfen onu ziyaret et, yalnızca bir kez; eğer o zaman da konuşmazsa, artık yalnızca Allah...” Gözyaşı selleri sağlıksız bir kızarıklık sergileyen yanaklarından aşağıya akıp çenenin altında gevşek bir düğümle bağlanmış olan beyaz başörtüsünün kumaşında kayboluyordu.

Sonunda ziyarete gittim. Kurumun temsilcisi olarak ziyaret iznini şaşılacak derecede sorunsuz aldım; hayır, avukatla birlikte gitmek istemedim. Çocuk ilkin benimle konuşmak istemedi. Hiç kimseyle konuşmak istemiyordu. Onunla Türk-

çe konuşunca şaşırды ve çok kızdı. Dudaklarının arasında tıslamaya benzer, “Yağcılık falan mı bu?” diye bir şeyler çıktı. Benimle Almanca konuşmak istese de Türkçe bilmem konuşmaya başlayabilmemizin anahtarı oldu. “Sizi annem gönderdi, biliyorum. Annem insanı sinir ediyor. Herkes insanı sinir ediyor. Beni rahat bırakın artık!” Bu son kelimeler ağızdan böğürür gibi çıkmıştı. Tam anlamıyla toplumun vazgeçtiği bir genç tipi idi: ilköğretim okulundan terk, okula devam etmesi muhtemelen imkânsız, işsiz, mesleki eğitimi olmayan, en azından ikincil derecede ve işlevsel olarak büyük bir ihtimalle okuryazar değil, okuma ve yazmayı okulda öğrenmiş olması gerekir ama acaba gerçekten de becerebiliyor mu? Dazlak bir kafa, yalnızca ortası daha koyu bir renkte parlıyor. Biraz fazla kilolu fakat kızların yanıp tutuştuğu müthiş bir tip; maço, tam bir erkek olduğuna emin. Bir dövüş sporu yaptığını söylemeye bile gerek yok. Ziyaretçi odasında karşımda otururken bir şey çığniyordu, iki kere yere tükürdü ve kışkırtıcı bir ifadeyle yüzüme baktı. Onu paylamayıp bakışına yarı tiksinererek, yarı büyülenmiş bir vaziyette karşılık verdim. Nasıl bir çocuktu bu böyle? Ve kendisiyle kız kardeşinin başına açtığı bu hikâye neyin nesiydi? Duruşu, yüzü, gözleri veya hareketlerindeki bir şey, annesine kesin bir ret yanıtı vermek üzere seve seve başvurmak istediğim tüm önyargılarıma karşı direniyordu.

Bu ziyaretten sonra konu beni ilgilendirmeye başladı. Annenin sızlanmaları uzun süre araya mesafe koymama neden olmuştu. Ağlayan kadınları kollarımın arasına almak, teselli etmek, “her şey düzelecek” demek ve onları hiçbir şeyin arzu edildiği gibi olmayacağını ve zaten daha önceden de hiç olmadığını bile bile herhangi bir yetkili kuruma göndermek işimin bir parçasıydı. Yalnızca birisinin onlara kulak vermesi, ciddiye alması bile gelecek gün, hafta ve ayların beraberinde getireceği sorunlara katlanmalarına yardımcı oluyordu. Bize gelmelerine yol açan mesele çoktan ele alınıp düzenlenmiş olsa bile kadınların gelmeye devam etmesi olağandı. İlk

görüşmeden sonra ben vedalaşmak üzere elimi uzatınca beni kucaklıyorlar, ikinci görüşmede içeriye girer girmez öpüyorlardı; üçüncü görüşmede artık aileden birisiydim. İstesem de, istemesem de.

Dairenin mükemmel muhasebe sisteminde bu detayların hiçbirisi için bir kalem yoktu; destek almak için başvuran herkesle ne kadar süre ve ne hakkında görüşüldüğü, somut olarak hangi adımların atıldığı, söz konusu kişinin başka bir kuruma gönderilip gönderilmediği, eğer gönderildiyse nereye gönderildiği, yeni bir ziyaret talebinin olasılığının tahmin edilip edilmediği tam olarak ve dakikası dakikasına sisteme girilmek zorundaydı. Kişi başına on beş dakika vakit ayrılması fazla sayılıyordu. Yanımda iki-üç saat kalan bazı kadınları hesaba nasıl kaydedebilirdim?

Hüsniye yalnızca somut ve dosya bazında düzenlenmesi gereken, yani resmi bir mazeretle gelmemesi bakımından bir istisnaydı. Geçmiş yıllarda onun ufak tefek bazı işlerini yoluna koymuştum ve bu Hüsniye için tümüyle yeterli görünüyordu. Yardım alabilmek için önüne çıkabilecek her fırsatı kullanmaya hazırды.

Her şey Hüsniye'nin yaklaşık on beş yıl önce benim tarafından verilen Almanca kursuna gelmesiyle başlamıştı. Kursa katılanların çoğu gibi Hüsniye de yanında kalem ve defter getirmemişti, neredeyse hiç yazamıyordu ve ilk derslerde tek kelime bile konuşmadı. Türkçe olarak da hiçbir şey söylemedi. Daha sonra açıldı ve adeta bir lafebesine dönüştü. Almanca öğrenmeye değil, burada kısmen kendisiyle aynı kaderi paylaşan kadınlarla bir arada olabildiği, onlarla konuşup dertleşebildiği ve haftada iki kez birkaç saatliğine de olsa hiç kimseye –ne kocasına ne de kaynanasına– hesap verme zorunluluğu duymaksızın kendisini güvende hissettiği bir yerde vakit geçirebildiği için geliyordu. Entegrasyon aşığı bu ülkenin pratiğinde o zamanlar henüz kursta ele alınan materyalin anlaşılıp anlaşılmadığını belgeleyen sınav, gelişim kontrolleri gibi formaliteler yoktu.

Kursu düzenleyen kurum, biz öğretmenler ve öğrenci kadınlar dil öğreniminin başlıca amaç olmadığını biliyorduk. Elbette bu becerilebildiği takdirde güzel bir yan üründü. Kadınların çoğu biraz bir şeyler öğreniyor, bazıları bayağı bir şeyler öğreniyor; diğer bazıları ise neredeyse hiçbir şey öğrenmiyor, yalnızca sosyal birlikteliğin tadını çıkarıyordu. Bu son gruba dahil olanlardan birisi de Hüsniye’ydi. Bu kurslarda herkes birbirine sen diyordu; şimdilerde semtimizin Sosyal Yardımlaşma Kurumumuzun kadın sorunları görevlisi bürosunda herkese siz diye hitap ediyorum. Almanca kursunun üzerinden on beş yıl geçti, Hüsniye’nin Almancası hâlâ kırık dökük. Almanca konusu açılınca altın dişlerini göstererek gülüyor ve “Bahar benim için yapacak” diyordu, birkaç hafta öncesine kadar. Bahar, kızı, ölene kadar.

“Namus cinayeti!” Başımı ellerimin arasına aldım. Bu iki kelime anne ve oğlunun suratına binlerce kez çarpıldı. Oğlan tutuklandığında, komşular olayı öğrendiklerinde, Bahar’ın eğitmenleri olanları duyduklarında. Sosyal pedagojide deneyimli şefim Axel bile netice itibarıyla yalnızca omuzlarını hafifçe kaldırmakla yetinmiş, vekâleten bulunduğu görevin esas sahibi olup son yirmi yılın çokkültürlülük konularında feleğin çemberinden geçen Songül ellerini havaya kaldırarak çaresizlik içerisinde “Ne yapılabilir ki?” diye mırıldanmıştı. Namus cinayeti. Olay açıkça ortadaydı: Bahar yüz kızartıcı bir şey yapmış ve Gençlik Evi’nde görevli olan zivi* ile gizlice buluşmuştu. Erkek kardeşi Bahar’ı bir kez, belki iki kez uyar-mıştı ama belki de hiç uyar-mamıştı. Hayır, böyleleri uyarmaz, anında bıçaklar. Bilindik bir durum. Ancak bıçaklama yoktu. Gençlik Evi’nde yangın çıkmıştı ve içerisi yanarken malzeme deposunun kapısı kilitliydi. Bahar ve zivi ise içeride kalmış-lardı.

Çocuk şimdi tutuklu olarak yatıyor ve konuya ilişkin hiçbir şey konuşmuyordu. Annesi ise karşılaştığı herkese, dinlemek

* Zivi: Askerlik yerine geçen sivil hizmet görevlisi, kısaltma. (ç.n.)

istesin veya istemesin, “Oğlum değildi bunu yapan. Oğlum yapmadı bunu...” diye sızlanıyordu. Polis psikoloğu psikolojik tedaviyi gerekli görmedi, göçmenlere yönelik psikososyal danışma merkezi ise daha konuyu doğru dürüst üstlenmeden pes etmişti. İşte böylece Hüsniye her gün birkaç saat benim büromda oturur oldu.

Her seferinde rahatsız edilmeden konuşabilmemiz için onu evinde ziyaret etmemi istiyordu. Bana çay ve su böreği yapacaktı, bu zahmetli hamur işini çok sevdiğimi biliyordu. Ya da yaprak sarma da yapabilirdi; yemeklere ilişkin zayıf noktalarımın haberdardı. Kibarca ama kesin sözlerle davetini reddettim. Bir kere, on kere, yüz kere. Bu işi, yani kadınlara yönelik sosyal danışmanlık yapmayı sınırlı bir süre için vekâleten üstlenmiş ve daha en baştan bir koşul koymuştum: Yalnızca istisnai durumlarda ve kendim bunu doğru ve kaçınılmaz görürsem ev ziyaretleri yapacaktım. Bu tür pazarlama ziyaretleri veya daha yumuşak bir tabirle çay sohbetleri bana göre değildi.

Fakat şimdi artık çocuğu gördükten sonra evini de görmek zorundaydım. Hepsini tanıyordum, en çok ve en uzun zamandır anneyi, Hüsniye’yi tanıyordum; kızı Bahar’ı da tanıyordum. Hüsniye onu ilk kez Almanca kursunun çocuk kreşine teslim ettiğinde dört-beş yaşlarındaydı. Ve ablasından beş yaş küçük olan oğlu Burak’ı; Burak bundan böyle hapiste, sınır dışı nezaretinde, Wilhelmsburg’ta doğduğu için yalnızca yaz tatillerinden bildiği Türkiye’de büyüyecekti. Bir istisna yapıp Hüsniye’yi evinde ziyaret edecektim. Oltaya gelmişim, oltaya geldiğimi muhtemelen Hüsniye de biliyordu.

Almanya'dan telefon geldiğinde köyün dışındaki bahçelerdeydim. Ertesi gün ailenin yoğun protestolarına rağmen Arif'in telefonunu kaçırmamak için evde kaldım. Altı yıl boyunca kendisinden hiçbir haber çıkmayan eski komşu şimdi benden ne istiyordu? Aniden bana Almanya'da kendisinin de çalıştığı tersanede bir iş ayarlamak sözünü mü hatırlamıştı?

Her şey seneler önce biz korkusuz, genç adamların köy kahvesinde düşlediği gibi gerçekleşseydi pek çok şey daha kolay olurdu. Arif, Burhan ve Mustafa öncü kıtalar olarak Almanya'ya gidecek ve akabinde biz yakın çevrelerindeki

15-20 çalışmaya hazır, güçlü kuvvetli, genç adama o kutsal topraklarda iş bulacaklardı. Biz ise o zamana kadar Almanya'dakilerin tarlalarına bakacak ve köyde gurbetten gelecek haberleri hasretle bekleyen eş ve küçük çocuklarına göz kulak olacaktık. Arif'in genç eşi ve küçük oğlunu yanına alması uzun sürmedi. Eski bir Karadeniz Bölgesi köylüsünün Elbe Nehri kıyısında bir tersanede kaynakçılığın üstesinden nasıl geldiğini kendi kendime açıklayamamıştım. Köye yaptığı her ziyarette biraz daha zayıf, daha sert ve daha kederli görünüyordu; fakat geldiği arabalar giderek daha büyük oluyordu. Getirdiği hediyeler ilçe belediye başkanının bile renginin atmasına yol açıyor, eşi Fadime her gelişinde biraz daha değişmiş görünüyordu ve üstünde her seferinde biraz daha fazla pırl pırl parlayan ziynet eşyası bulunuyordu. Ben ise Arife bakarak Almanya'da hiçbir zaman onun gibi iş bulamamandan kaynaklanan hayranlık, kıskançlık, üzüntü ve ülkemde, ailemin yanında kalıp zorluklarla boğuşmak zorunda olmak duyguları ile eşim ve çocuklarımdan ayrı kalmadığım için içimi kaplayan ferahlık ve sevinç hisleri arasında gidip geliyordum. Bir süre sonra Arif'in ziyaretleri azaldı ve sonunda tümüyle sona erdi. Altı yıldan beri bir telefon açmaya bile gerek duymamıştı. Düne kadar.

“Alo? Nihat? Selam, ne var ne yok bakalım, köyde her şey yolunda mı?”

“Aleykümselam, Arif...” Alamancı Arif geleneklere uygun selamlaşmayı bile unutmuştu. Ben ayrıntılı bir şekilde köyden, aileden ve ayrıca Arif'in buradaki akrabalarından anlatmaya başlayınca, hemen araya girdi ve tüm ailemin hâlâ köyde olup olmadığını sordu.

“Benimle dalga mı geçiyorsun? Başka nerede olacaklar? Sen bizi Almanya'ya almak istemedin...”

“Seninle tam da bunun hakkında konuşmak istiyordum. Fadime'yle ikimiz önümüzdeki yaz tatilinde yine tüm aile hep birlikte oraya gelmeyi düşündük. Ne diyorsun?”